

El gegants a Europa

Jan Grau i Martí

Si bé és de coneixement general que el fenomen geganter no és exclusiu del nostre país, tenim molt poca informació dels entremesos existents a altres indrets d'Europa. Aconteixements com el que va succeir a la darrera Ciutat Gegantera, en que es va celebrar la IIa Trobada Internacional de Gegants a Matadepera, ens fan adonar de la poca informació de que disposem. De fet, la bibliografia existent sobre el tema referida excusivament a Catalunya és escadussera i en els millors casos d'abast local, per tant és lògic que tinguem encara menys informació dels gegants i el bestiari d'altres indrets.

A Bèlgica, el fenomen dels gegants i dels "monstres d'osier" (monstres de vímet), és ben viu i molt més estudiat que aquí. Periòdicament organitzen jornades d'estudi sobre el tema i els arxius que han anat recollint no es refereixen solament a Bèlgica.

En els treballs del "Comité Internacional d'Étude des Géants Processionels et de cortège en Europe", el continent queda dividit, geganterament parlant, en quatre sectors diferenciats:

1a) La zona nord-oest d'Europa amb Bèlgica, el nord de França, Anglaterra, Holanda, Luxembourg i la part occidental d'Alemanya.

2a) La regió mediterrània occidental amb Catalunya, Espanya, Portugal, Itàlia i el sud de França.

3a) Una part de l'Europa central amb el Tirol i una prolongació cap Stiria, l'Alta Austria, l'Alt Adigen italià, la Baviera i la Suàvia.

4) Finalment Rússia i la seva zona d'influència, totalment desconeguda en aquests temes.

Malgrat la gran quantitat de teories plantejades, el Comité no va arribar cap conclusió definitiva pel que fa als orígens dels gegants i del bestiari. Les conclusions a que es va arribar, principalment a partir de les investigacions de René Meurant.

Van Gennep cita la presència d'un gegant a Cambrai, l'any 1220, encara que sense cap altre referència, com tampoc cap altre autor ha citat aquest gegant. La següent dada per antigüitat correspon a un gegant, que segons diferents autors, va participar en una processó, l'any 1265, en el poble portugués d'Alenquer. Tampoc es pot afirmar la veracitat d'aquesta informació al no existir cap referència concreta.

No s'ha trobat cap dada documentada que confirmi l'existència de gegants durant el segle XIII, en canvi, a partir del començament del segle XIV, abunden les aparicions de gegants arreu d'Europa. La majoria d'ells, representen a Samsó, a Goliat o a Sant Cristòfol i, apareixen dins del context de la processó de Corpus. L'expansió dels gegants per Europa es fa d'una manera gairebé uniforme, potser produïda per un efecte mimètic.

Tenint present que la festa del Corpus és estesa per tot Europa l'any 1264, i que s'universalitza l'any 1317, sembla lògic el lligam dels gegants amb la processó de Corpus.

Segons Jean-Pierre Ducastelle, existeix una cita que detecta una possible presència d'un gegant a Anvers (Bèlgica), l'any 1398. Textualment, Ducastelle diu "segons la documentació, sembla que es podria considerar la presència d'un gegant a la processó d'Anvers de 1398.

Del que escriu Ducastelle, deduem que no n'està massa segur. La dada següent i perfectament documentada correspon a Barcelona, l'any 1424, en el Llibre de les Solemnitats de la Ciutat de Barcelona, en el que parla del rei David amb el gegant. Així ens trobem davant de dues possibilitats, o bé la documentació del gegant d'Anvers és correcte i per tant el gegant de Barcelona és el segon més antic documentat, o bé, davant dels dubtes de Ducastelle, el Goliat del Corpus barceloní de 1424 és el gegant documentat més antic.

A continuació d'aquesta data, sovintegen les aparicions de gegants a les processons de Corpus i a les cerimònies oficials d'Europa:

- 1430 Ninove (Bèlgica)
- 1431 Geraardsbergen (Bèlgica)
- 1433 Oudenaarde (Bèlgica)
- 1447 Bergen-op-zoom (Holanda)
- 1450 Lisboa (Portugal)
- 1454 Dijon (França)
- 1457 Nivelles (Bèlgica)
- 1457 Dendermonde (Bèlgica)
- 1458 Namur (Bèlgica)
- 1461 Leicester (Anglaterra)
- 1481 Evora (Portugal)
- 1481 Ath (Bèlgica)
- 1486 Troyes (França)
- 1497 Aalst (Bèlgica)
- 1499 Aix-en-Provence (França)

En la mateixa processó descrita al Llibre de les Solemnitats de la Ciutat de Barcelona, apareix referenciat un Sant Cristófol. Amades apunta la possibilitat de que també sigui un gegant, probablement pels precedents d'altres països. En la descripció dels elements de la processó, queda perfectament diferenciats els personatges de tot allò que són objectes. Basant-nos en la referència del "rei David amb el gegant", és a dir, un personatge i un objecte, la referència a Sant Cristófol és relativa a un personatge.

Com ja hem esmentat abans, la constant més generalitzada pel que fa a la identitat dels gegants es redueix a tres personatges: Goliat, Samsó i Sant Cristófol. Les referències existents corresponen a l'entremés, sense especificar en molts casos si són gegants o només eren representacions parateatral. Jean-Pierre Ducastelle i Michel Lutys van elaborar aquests planells i la relació següent a partir dels estudis de René Meurant.

Sant Cristófol

Anglaterra:	+ Salisbury (S. XV) + York (S. XVI)
França:	+ Aix-en-Provence (S. XV)
Itàlia:	+ Bozen (S. XVI) + Modica (S. XX)
Polònia:	+ Zerbst (S. XVI)
Alemanya:	+ Kunzelsau (S. XV) + Ingolstadt - Biberach - Wasserburg (S. XVI) + Miesbach (S. XVIII)
Holanda:	+ Bergen-op-Zoom , Bois-le-Duc (S. XV) + Roermond (S. XVII)
Bèlgica:	+ Lierre, Louvain, Ath i Namur (S. XV) + Audenarde (S. XVI) + Alost, Anvers i Brussel·les (S. XVII) + Flobecq (S. XVIII)
Espanya:	+ València (S. XV) + Sevilla (S. XVI) + Redondela (?)
Catalunya:	+ Barcelona (S.XV)

Goliat

- Anglaterra: + Norwich (S. XV)
- França: + Troyes - Dijon (S.XV)
+ Le Puy (S. XVI)
- Itàlia: + Bozen (S. XVII)
+ Innichen - Brixen (S. XVIII)
- Alemanya: + Inglostadt - Munich - Duisbourg - Wessel -
Emmerich (S. XVI)
+ Spire - Eichstatt - Wassemburg - Miesbach -
(S. XVIII)
+ Zimmern (?)
- Holanda: + Venlo - Bergen-op-zoom (S. XV)
+ Breda - Dordrecht (S. XVI)
- Bélgica: + Audenarde - Ath - Nivelles - Namur - Leau -
Tirlemont - Hasselt - Malines - Anvers - Lierre (S.
XV)
+ Grammont - Brugges - Furnes (S. XVI)
+ Ypres - Nieuport - Wetteren (S. XIX)
- Austria: + Schwaz (S. XVII)
+ Battemberg - Ramingstein - Tamsweg(S.XVIII)
- Suïssa: + Sterzin (S. XVI)
- Dinamarca: + Dithmarschen (S.XIX)
- Rússia: + Moscou (S. XVII)
- Espanya: + Leon (S. XVII)
- Catalunya: + Barcelona (S. XV)

Samsó

Anglaterra: + Leicester - Coventry (S.XV) + Londres (S.XVI)

Itàlia: + Bozen - Sterzing - Brixen (S.XVII)

Alemanya: + Spire - Miesbach (S.XVIII)

Bèlgica: + Louvain (S. XV)
+ Malines (S. XVI)
+ Ath (S. XVII)

Austria: + Murau - Tamsweg - Schwaz (S.XVII)
+ Rattenberg - Murh - Mautendorf - Keldebruck
(S.XVIII)
+ St Michael - Ramingstein (S. XIX)

Suïssa: + Meran (?)